

УДК 7.067

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/56-3-11>

Ірина ШЕВЦОВА,

orcid.org/0000-0002-0956-3593

заслужений працівник культури України,

викладач кафедри мистецьких дисциплін

Комунального закладу вищої освіти «Академія культури і мистецтв» Закарпатської обласної ради

(Ужгород, Україна) *i.shevtsova@uica.edu.ua*

Єлізавета БАБЯК,

orcid.org/0000-0002-2999-1667

заслужений працівник культури України,

викладач кафедри мистецьких дисциплін

Комунального закладу вищої освіти «Академія культури і мистецтв» Закарпатської обласної ради

(Ужгород, Україна) *yelizaveta.babiak@uica.edu.ua*

Михайло ШЮТИВ,

orcid.org/0000-0003-4853-8507

заслужений працівник культури України,

викладач кафедри мистецьких дисциплін

Комунального закладу вищої освіти «Академія культури і мистецтв» Закарпатської обласної ради

(Ужгород, Україна) *m.shiutiv@uica.edu.ua*

ФОРМУВАННЯ ВИКОНАВСЬКОЇ ТАНЦЮВАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ В КОНТЕКСТІ АМАТОРСЬКОГО ХОРЕОГРАФІЧНОГО МИСТЕЦТВА ЗАКАРПАТТЯ

Стаття присвячується до 100-річчя з дня народження керівника аматорського хореографічного колективу «Юність Закарпаття», народного артиста України Михайла Львовича Суслікова.

Аматорське хореографічне мистецтво Закарпаття в умовах сьогодення сприяє праксеологічним засадам екстрополяції мистецьких цінностей, розвитку професійного танцювального мистецтва, створює напрямки естетичному вихованню виконавців. Відбувається процес взаємозбагачення професійного та аматорського хореографічного мистецтва. В хореографічних колективах, їх учасники не лише знайомляться з танцювальним фольклором різних народів, зберігаючи регіональний колорит, а формують засади індивідуального модусу виконавської культури. Хореографічне мистецтво являє собою сферу безпосереднього контакту творчого досвіду особистості з художнім та естетичним досвідом, накопиченим у професійній та народній творчості. Як свідчить практика, в сучасних умовах недостатня увага приділяється питанням розвитку виконавської культури в аматорських хореографічних колективах, які переважно орієнтовані на постановочні заняття та показові виступи, на наш погляд, це свідчить про існування серйозної проблеми у хореографічному мистецтві Закарпаття. Формування виконавської культури в умовах аматорського хореографічного колективу слід розглядати з позиції системного підходу як цілісну сукупність взаємозалежних та взаємодіючих елементів.

Аргументовано базова складова сучасного розуміння розвитку танцювальної виконавської культури в контексті аматорського хореографічного мистецтва Закарпаття. Систематизовано інформацію про особливості розвитку виконавської танцювальної культури в роботі аматорського хореографічного колективу. Окреслено тенденції збереження автентичних зразків хореографічної культури в репертуарі аматорського хореографічного колективу «Юність Закарпаття» з метою удосконалення рівня танцювальної виконавської культури.

Ключові слова: виконавська танцювальна культура, аматорське хореографічне мистецтво, хореографія Закарпаття.

Iryna SHEVTSOVA,
 orcid.org/0000-0002-0956-3593
 Honored Worker of Ukraine Culture,
 Senior Lecturer at the Department of Artistic Disciplines
 Communal Higher Educational Academy of Culture and Arts of the Transcarpathian Regional Council
 (Uzhhorod, Ukraine) i.shevtsova@uica.education

Yelyzaveta BABIAK,
 orcid.org/0000-0002-2999-1667
 Honored Worker of Ukraine Culture,
 Senior Lecturer at the Department of Artistic Disciplines
 Communal Higher Educational Academy of Culture and Arts of the Transcarpathian Regional Council
 (Uzhhorod, Ukraine) yelizaveta.babiak@uica.education

Mykhailo SHIUTIV,
 orcid.org/0000-0003-4853-8507
 Honored Worker of Ukraine Culture,
 Senior Lecturer at the Department of Artistic Disciplines
 Communal Higher Educational Academy of Culture and Arts of the Transcarpathian Regional Council
 (Uzhhorod, Ukraine) m.shiutiv@uica.education

FORMATION OF PERFORMING DANCE CULTURE IN THE CONTEXT OF AMATEUR CHOREOGRAPHIC ART OF TRANSCARPATHIA

The article is dedicated to the 100th anniversary of the head of the amateur choreographic group "Yunist Zakarpattya", founded by the National Artist of Ukraine Mykhailo Suslikov.

The amateur choreographic art of Transcarpathia in today's conditions contributes to the praxeological principles of extrapolation of artistic values, the development of professional dance art, and creates directions for the aesthetic education of performers. There is a process of mutual enrichment of professional and amateur choreographic art. In choreographic groups, their members not only get to know the dance folklore of different peoples, preserving the regional flavor, but also form the foundations of an individual mode of performing culture. Choreographic art is a sphere of direct contact of the creative experience of an individual with the artistic and aesthetic experience accumulated in professional and folk creativity. As practice shows, in modern conditions, insufficient attention is paid to the development of performing culture in amateur choreographic groups, which are mainly focused on production classes and demonstration performances, in our opinion, this indicates the existence of a serious problem in the choreographic art of Transcarpathia. The formation of performing culture in the conditions of an amateur choreographic team should be considered from the standpoint of a systemic approach as a whole set of interdependent and interacting elements.

The basic component of the modern understanding of the development of dance performing culture in the context of amateur choreographic art of Transcarpathia is argued. The information about the characteristics of the development of the performing dance culture in the work of the amateur choreographic group is summarized. In order to improve the level of dance performing culture, the tendencies of preserving authentic samples of choreographic culture in the repertoire of the amateur choreographic group "Yunist Zakarpattya" are outlined.

Key words: *performing dance culture, amateur choreographic art, choreography of Transcarpathia.*

Постановка проблеми. Кожному тимчасовому періоду притаманні чинники, які не претендують на провідну роль розвитку суспільства, але водночас, які займають певну нішу, є частиною конкретної епохи і формують її естетичні і етичні ідеали. Джерельною базою для творів хореографічного мистецтва завжди була автентична лексика, у своєму природньому стильовому та етнічному колориті. Нажаль в умовах сьогодення проблемними постають практичні питання існування або ні аматорського хореографічного мистецтва. Великий потік інформаційних джерел доводить до само ліквідування автентичних творів

як популярного джерела. Молодь захоплюється рухами заокеанських хореографічних стилів та напрямків, руйнуючи свої етнічні коди тим самим не усвідомлюючи знищення в майбутньому національної культури загалом. Самодіяльне аматорське хореографічне мистецтво, як відомо, тісно пов'язане з фольклорною творчістю. Основним фактором відмінності фольклору та самодіяльної творчості вважалися форма та умови актуалізації хореографічного тексту.

Мета статті визначити прийоми формування рівня виконавської культури у аматорському хореографічному мистецтві Закарпаття.

Актуальність дослідження теоретичних та прикладних аспектів формування танцювальної культури молоді засобами аматорського хореографічного мистецтва визначена цілою низкою факторів, серед яких можна, насамперед, виділити загальне зростання наукового та практичного інтересу до молодіжної культури як середовища соціалізації підростаючого покоління. Одним із невід'ємних атрибутів молодіжного стилю є танець, точніше, танцювальна активність. Танець для молоді – це і засіб спілкування, і основа інтеграції, і спосіб самовираження, і шлях ціннісного розуміння тілесності – своєї власної та іншої, дуже привабливої та наповненої глибоким змістом, що реалізує себе в пластичі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

У мистецтвознавстві питанням виконавської культури та аматорському мистецтву присвячені наукові праці Л. М. Андрощук, Б.В. Асаф'єва, І.М. Гутнік, Г.І. Гільбурд, М.С. Кагана, С.Є. Качуринця, Т.Л. Повалій, А.Є. Рехліцької, А.П. Тараканової та інших. У цих дослідженнях виконавство досліджується як феномен музичної та танцювальної культури, осмислюється як самодостатнє художнє явище, активно вивчаються історія формування та розвитку виконавських шкіл, особливості індивідуального виконавського стилю виконавця. Інтерес дослідників сконцентровано на художньо-творчому процесі виконавця; на стильових, жанрових, техніко-виконавчих аспектах різних видів виконавського мистецтва; на специфіці інтерпретаторського мислення; на історії розвитку певних виконавчих шкіл та музично-виконавчої практики.

Для сучасної виконавської школи також залишаються актуальними питаннями культури виконання хореографічного твору, які вимагають аналізу співвідношення об'єктивного та суб'єктивного вектору у процесі інтерпретація авторської концепції твору. Як і поняття «культура», сутність поняття «виконавчої культури» може розглядатися як у вузькому значенні, так і в більш широкому соціокультурному контексті. Так, наприклад, поняття «виконавська культура» може стосуватися культури виконання танцювального твору та вказувати на рівень освіченості виконавця, його грамотності та професіоналізму в процесі інтерпретації твору. Однак більшість досліджень стосуються проблем формування виконавської культури виконавця та спрямовані на педагогічний контекст, що залишає значущість аматорського мистецтва в полі маловивчених питань.

Виклад основного матеріалу. В контексті виконавського мистецтва танець зазвичай відно-

ситься до послідовно вибудованих рухів людини, зазвичай ритмічних та музичних, що використовується як форма розваги глядацької аудиторії. Виконавська культура є невід'ємною частиною загальної культури особистості, рівень виконавської культури особистості визначається мірою опанування цінностями мистецтва, аматорська хореографія є первинною ланкою на шляху формування виконавських навичок. Поняття «виконавча культура» є дуже складним за змістовним наповненням, оскільки поєднує у собі дві самодостатні категорії – виконання та культуру.

Комплекси тренувальних розвивальних вправ, призначені для освоєння певної системи танцювальних рухів, формування майбутніх професійних навичок, координації рухів, артистичної виразності, та функціонують в умовах стрімких змін вимог до танцівника. Вміння володіти своїм тілом, чіткість виконання композиційних рухів, правильно сформоване дихання та тренований м'язовий апарат обумовить можливість виконати хореографічний твір з усіма його характерними особливостями, зберігаючи темпові та динамічні відтінки, створюючи природню легкість та яскраву емоційну забарвленість для цілісної кульмінації глядацького сприйняття. Розвинуте дихання допомагає переносити велику кількість фізичних навантажень в танці, і дає вміння раціонально розрахувати це навантаження. Тоді зникає м'язова скутість і нервова напруга, підвищується заряд енергії. Учасники аматорського колективи таким чином мають можливість не лише розвивати фізичні данні, творчі здібності, а й створювати власні умови для майбутньої професійної діяльності.

В системі аматорського хореографічного колективу виконавська культура створює основу особистісної інтегративної освіти, яка формує здатність людини до пізнавальної, репродуктивної, творчої та комунікативної діяльності, включаючи системну сукупність індивідуальних властивостей та спеціальних навичок, спрямованих на колективну організацію обґрунтованого тлумачення художніх образів та їх презентацію у сучасному суспільстві.

Щорічно на Закарпатті, починаючи з 2000 року відбувається обласний фестиваль-конкурс народного хореографічного мистецтва імені Йосипа Волощука, метою культурно-мистецького заходу є збереження, розвиток та популяризація народного танцю Закарпаття. Розглянемо ретроспективу розвитку виконавської танцювальної культури на основних історичних етапах створення та 60-ти річній діяльності аматорського хореографічного колективу «Юність Закарпаття», який

є традиційно призером обласного конкурсу хореографічного мистецтва. 60 плідних років творчих злетів цього колективу очолював народний артист України Михайло Сусліков.

Специфіка танцювального мистецтва Закарпаття, зумовлена конкретними історичними подіями його формування, наявністю у його змісті та структурі безлічі різночасних нашарувань та запозичень, що знайшли відображення у композиції, змісті, структурі танцю, в окремих елементах танцювальних рухів, їх семантиці та назвах, відображає процес формування традиційного світогляду та господарської культури Срібної землі. Розглядаючи проблему формування виконавської культури молоді в хореографічній творчості, необхідно пояснити, що в найзагальнішому сенсі поняття «виконавська культура» включає володіння хореографічною мовою, її спеціальними технічними навичками та прийомами, засобами виразності.

Вважається, що рух передуює когнітивним процесам і навіть може їх породжувати. В основі нашої волі, стверджував французький філософ Мен де Біран ще у XVIII столітті, лежить рух. Він першим описав «вольове зусилля» – внутрішню напругу, тілесно відчутний «душевний порив». Рух передуює й думці, даючи внутрішні координати, «схему тіла» (вгору-низ, всередину-зовні, праворуч-ліворуч) – з їхньою допомогою людина пізнає простір і, зрештою, навчається мислити абстракціями. (Хаас Ж. Г., 2014)

Дослідження руху та танцю – dance and movement studies – почали складатися в окрему дисципліну трохи більше півстоліття тому. До цього людство обмежувалося головним чином жанрами історії балету та театральної критики. У 1969 році на Другому конгресі дослідників танцю (CORD) антрополог Джоан Кеаліінохомоку (Kealiinohomoku) зробила доповідь, яка перевернула всі тодішні уявлення про етнічний танок і танець взагалі. На той час вчені вважали її доповідь провокаційною: «Антрополог розглядає хореографію як форму етнічного танцю». Вона намагалася показати, наскільки умовні та залежні від культури форми танцю, які вважаються на Заході «високим мистецтвом», насамперед балет, і наскільки пейоративним є епітет «етнічний», який західні етнографи додають до його форм. (Hodgson J., 2001) Антропология мала ввести танець у зовсім інший контекст, порівняти з іншими зразками – не лише з високим мистецтвом, а й з фолк-моделями, подивитися на танець у культурній перспективі. Звертаючись до сучасних їй кабінетних антропологів, Кеаліінохо-

моку закликала відмовитися від шаблонів і міфів і перейти до неупередженого польового вивчення танцю як незахідного, так і західного. Щоб уникнути біологізаторського, психологічного або архаїзуючого погляду на танець, антропологи запропонували змінити підхід. Замість того щоб ставити загальні питання: що таке танець? чому люди танцюють? – вони питають: що відбувається, коли танцюють? Це дозволило застосувати в дослідженнях танцю сучасні теорії людської дії: кінесіку, проксеміку, семіотику, дослідження невербальних мов або мов тіла, теорії людської поведінки та інші. Дещо раніше виник автентичний рух, основний принцип якого – робити те, що хоче тіло. Той, хто рухається, чекає внутрішнього імпульсу, як правило несвідомого, захованого глибоко в тілі. Таким чином, людина звертається від зовнішніх факторів до тих, які для неї дійсно важливі, і концентрація уваги на внутрішньому надає їй сили для дії. Останнім часом розвивається підхід, що називається focusing і працює з тілесними відчуттями, включаючи звичайні рухи. Усвідомлюючи звичні рухи і освоюючи нові, наприклад танцювальні, суб'єкт наново відкриває в собі здатність діяти, реагувати, відповідати світові. Що дуже важливо, він набуває нового типу знання – чуттєвого, тілесного, практичного знання як на протилежність вербалізованому, дискурсивному, пропозиційному знанню. Отже, людський суб'єкт до певної міри формується кінестезією – почуттям руху, включаючи, звичайно, рух танцювальний.

Неодмінною умовою успішної діяльності аматорського танцювального колективу є регулярні тренувальні заняття, без чого неможливо досягти високої танцювальної виразності та спеціальної фахової техніки виконання репертуарних творів. Ігнорування пропорційного використання комплексу розвиваючих фізичних танцювальних вправ, перш за все, позначиться на художньо-професійному рівні виконавської культури колективу: рухи танцюристів будуть позбавлені різноманітності та не виразні. Не розвинуте та неправильно поставлене дихання у сценічній практиці буде перешкоджати виконувати хореографічний твір природно, невимушено легко, відтворюючи емоційне забарвлення художнього образу.

Щоб танцювати в ансамблі «Юність Закарпаття», – згадував керівник ансамблю «Юність Закарпаття», – учасникам колективу треба було пройти великий відбірковий конкурс. Поштовх до постановки відомих танців завжди давав багатий фольклор Закарпаття, а професійність аматорів відшліфовувалась поступово і тільки наполегливою працею. Працювали, як кажуть, до сьомого

поту, але інакше домогтися значних успіхів було б неможливо. Завдяки наполегливості в роботі та великому бажанню учасників бути першими серед перших, ансамбль був відомий не тільки в тодішньому СРСР, а й далеко за його межами. У ряді номерів репертуару колективу його виконавці досягли високого рівня професійної майстерності. Програма ансамблю широка і різноманітна: народні українські танці Закарпаття «Раківчанка», «Увиванець», «Чинадійка», закарпатський танець «Керечанка» (запис у с. Керецьки Свалявського району) також обрядові «Весільний», «Єврейська свадьба»; українські народно-сценічні танці «Гопак», «Козачок», «Повзунець», угорський «Чардаш», молдавський «Жок». Завжди з великим успіхом «Юність Закарпаття» виконує тематичні танці патріотичного звучання – «Цього забути не можна», «Віва, Куба!», «Свято в Карпатах» хореографічна композиція «Легенда Карпат»; святкова-привітальна «Гуцулка», хореографічна композиція «Закарпатські візерунки», хореографічна композиція «У сім'ї єдиній», присвячена 55-й річниці воз'єднання Закарпаття з Україною, які розкривають здатність виконавців до творчого самовираження та імпровізації. (Кобаль В., 2011)

У чому ж полягає секрет успіху нашого ветерана хореографа упродовж його багаторічної успішної творчої діяльності? Михайло Львович не приховував правди і казав, що головне, мабуть, в тім, що він завжди дотримувався свого кредо - іти поступово від простого до складного і... до найскладнішого. У вихованні виконавської культури намагався досягти високої техніки та чітко вираженої естетики в хореографічних рухах не забуваючи про автентичний колорит виховував справжню закоханість у хореографічну культуру Закарпаття та патріотичну гідність молодих виконавців. На відміну від багатьох хореографів, він ніколи не спрощував малюнки танцю, а старався завжди їх ускладнювати, не забуваючи, що танець - це, перш за все, рух, а його основна складова - часто змінювані динамічні малюнки. Мабуть тому друзі-хореографи завжди вважали і вважають його неперевершеним майстром хореографічної композиції. Запозичивши той чи інший новий цікавий візерунок від автентичного фольклорного танцювального твору або від окремого танцівника, Михайло Сусліков обов'язково піддавав побачене власній художній обробці: збагачував скомпоноване ним художнє полотно новими характерними для цієї місцевості фігурами, розцвічував їх хореографічний малюнок елементами віртуозності, не перевантажуючи при цьому увесь танець строкатими акробатичними

«трюками». Так майстер народної хореографії краю досягнувши в кінці 70-х років минулого століття певних вершин власного професіоналізму, крок за кроком створював на базі ансамблю «Юність Закарпаття» свої оригінальні композиції танців, в яких уміло використовував всі засоби виразності, спираючись на існуючі народні традиції, в яких створювалися умови для розвитку виконавської хореографічної культури Срібної землі. На доцільність охоплення у рамках системного підходу до формування танцювальної культури особистості представників молодого покоління принципово визначається вплив сценічної танцювальної практики. Виступи на фестивалях, конкурсах, на професійних сценічних майданчиках та просто неба надають виконавській культурі риси універсальної. Різноманітність репертуарних танцювальних форм формує професійні виконавські навички, удосконалюючи техніку та манеру виконання хореографічних рухів.

«Не забудеться мені жовтень 1961 року, - згадував Михайло Львович, - наша перша репетиція. Не все одразу вдавалось, та працювали багато над кожним малюнком танцю, над кожним рухом. Напружена і копітка, іноді навіть виснажлива праця вела до вдосконалення виконавської майстерності учасників. Репетиції, репетиції, репетиції ... Учасники зятято витримували такі серйозні, часто, надмірні навантаження – пам'ятаю, вони йшли додому після репетицій втомлені, але завжди задоволені. Я теж був задоволений і вдячний їм за порозуміння та підтримку». (Кобаль В., 2011, с 58) За 60 років творчої діяльності в колективі було поставлено понад 100 різноманітних танців та композицій, більшість з яких, звичайно, самим Михайлом Львовичем Сусліковим. Добрими творчими знахідками стали записані ним в області танці «Плав'янський вертунець» (Свалявський район), «Дібровчанка» (Тячівський район), «Березнянська карічка» (Великобerezнянський район) та деякі інші. Успіхом у глядача користується колоритна композиція «Єврейська свадьба» у якій акторська майстерність виконавців поєднується з надзвичайно дрібною, темповою хореографічною лексикою, а також такі запальні танці, як «Циганський», пронизаний яскравою манерою та національним характерним колоритом закарпатських циганських народів, «Чардаш» з віртуозною технікою виконання обертів та поліритмічних хлопків. Репертуарна програма колективу створює умови до виконавської інтерпретації творів різних національних культур.

Говорячи про рівень танцювальної виконавської культури учасників аматорських колективів,

ми маємо на увазі поєднання виразності виконання та музичності, свободи і закінченості хореографічного жесту, його об'ємність та амплітуда танцювальної техніки. Поява кожної нової композиції творчого аматорського колективу «Юність Закарпаття» була вдалою творчою знахідкою для репертуару колективу - всі вони викликали неймовірні симпатії і захоплення у глядачів, адже теми і сюжети своїх хореографічних полотен Михайло Сусліков черпав із самого життя, що вирувало навколо.

Хореограф із задоволенням згадував, до прикладу, що на початку 60 - х років минулого століття серед молоді обласного центру дуже популярною була пісня «Над рікою Ужем», написана композитором Павлом Копинцем у співдружності з поетом Михайлом Єрмаковим. Серед учасників ансамблю «Юність Закарпаття» з перших днів його створення завжди було багато студентів, які полюбили цю пісню і часто наспівували її. Починалася вона надзвичайно емоційним ліричним заспівом на такі ж хвилюючі слова, що, видно, й надихнуло хореографа - молодіжного кумира того часу - на створення хореографічної композиції з відповідною назвою. (Кобаль В., 2011)

Над рікою Ужем дівчина тужила,

Осторонь хлопчина - теж чомусь сумний

Підійти боїться - з ним у сварці мила..

А навкруг цвітіння день такий ясний.

Емоційний стан виконавців створював естетичний аспект виконання хореографічних рухів, що концептуально впливало на удосконалення хореографічної майстерності учасників колективу, вміння використовувати набуті знання у музично-виконавчій діяльності. Завдяки активній, насиченій гастрольній діяльності колективу на різних етапах творчого розвитку «Юності Закарпаття» простежується позитивна динаміка формування мотиваційно-ціннісного компонента виконавської культури згідно з критерієм сформованості інтерпретаційних виконавських навичок.

Такою ж унікальною знахідкою для колективу, зокрема, стала танцювальна композиція «Бокораш» за однойменною картиною чудового закарпатського митця, народного художника України Йосипа Бокшая. Саме тут яскраво проявилось новаторство творчої душі Михайла Суслікова: щоб передати стихію бурхливої Тиси, він виставив на сцені в один ряд танцюристів, які рухами імітували хвилі під акомпанемент наростаючих пасажів заводної гуцульської музики. Фізичний стан виконавців потребував витривалості та мужньої сили, складні акробатичні підтримки, трьох-ярусні побудови виконавців забарвили палітру

хореографічної лексики та створили умови довіри як учасників ансамблю один до одного так і виконавців до керівника. Ця унікальна постановка, оркестровку до якої зробив надзвичайно талановитий закарпатський композитор, заслужений діяч мистецтв УРСР Іштван Мартон, мала величезний успіх упродовж багатьох років під час численних концертів «Юності Закарпаття». Проходили роки, змінювався склад учасників колективу, а композиція «Бокораші» увесь час була присутня в репертуарі - вона стала однією з головних у золотому фонді легендарного ансамблю. Так у творчих пошуках починався довгий і щасливий 60 - літній зоряний шлях нині відомого в цілому світі заслуженого ансамблю танцю «Юність Закарпаття» до великого мистецтва, а з ним кувалася доля живої легенди краю - в молодості танцівника-віртуоза, в зрілі роки талановитого хореографа-постановника, чудового педагога-методиста Ужгородського коледжу культури і мистецтв, народного артиста України Михайла Львовича Суслікова. Він не уявляв свого життя без танцю, бо сам багато років віддано служив цьому чарівному мистецтву. Митець казав, що працює просто - як уміє. З висоти своїх поважних літ хореограф завжди вважав, що все в житті дається непросто - тільки в праці закодована істина будь - якого успіху.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Таким чином можемо зауважити, що виконавець повинен мати низку якостей: творчу пристрасність, зосередженість, гнучку уяву, творче сценічне самопочуття, високий інтелектуальний рівень загальної та спеціальної, пов'язаної зі специфікою хореографічного мистецтва, культурою. Підсумовуючи, можна стверджувати, що сучасна виконавська культура є динамічним явищем, цілісної комунікативної системою, яка забезпечує відтворення національних творчих досягнень, незалежно від часу та форми створення. Виконавська танцювальна культура являє собою сукупність особистісно-значущих якостей, які проявляються в процесі творчої діяльності та розкривають міру освоєння індивідом емоційно-образного змісту твору, як об'єкта суспільної діяльності.

Танцювальна виконавська культура, як одиниця аналізу розвитку умінь і навичок базових рухових якостей пластичної та фізичної дії дозволяє виявити механізм професійного зростання. На цій основі у подальшому можна побудувати власну систему тренувальних занять в контексті творчої діяльності аматорського хореографічного колективу з метою збереження аматорської хореографічної культури та нових поглиблених досліджень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кобаль В.В., Батя: Нариси про життя і творчий шлях видатного балетмейстера Срібної Землі народного артиста України Михайла Львовича Суслікова. Ужгород: КП «Ужгородська міська друкарня», 2011. 208 с.
2. Хаас Ж. Г., Анатомия танца. Минск: Попурри, 2014. 200 с.
3. Hodgson J., Mastering movement: the life and work of Rudolf Laban. Methuen, 2001. 268 p.

REFERENCES

1. Kobal V.V., Batia: Narysy pro zhyttia i tvorchyi shliakh vydatnoho baletmeistera Sribnoi Zemli narodnoho artysta Ukrainy Mykhaila Lvovycha Suslikova. [Batya: Essays on the life and creative path of the outstanding ballet master of the Silver Land, People's Artist of Ukraine Mykhailo Lvovich Suslikov] Uzhhorod: KP «Uzhhorodska miska drukarnia», 2011. 208 s. [in Ukrainian].
2. Haas Zh. G., Anatomiya tantsa. [Dance Anatomy] Minsk: Popurri, 2014. 200 s. [in Russian].
3. Hodgson J., 2001 Mastering movement: the life and work of Rudolf Laban. Methuen, 268 p.